

Hõimurahvaste

2025 ♦ 1 (30)

MARI RAHVAL EMAKEELNE PIIBEL KÄES!
NARVA – SOOME-UGRI KULTUURIPeALINN 2025
HÕIMURAHVASTE KONVERENTS SAVONLINNAS
JUUBELIAASTA KINGITUS PERMIKOMIDELE

SISUKORD

- 4 Kas põdrakasvatavad pääsevad taevasse?
Rauli Lehtonen
- 5 Mari rahval emakeelne Piibel käes
Helsingi Piiblitõlkeinstituut
- 6 Tagasivaade misjonikeskuse tegevusele
Leevi Reinaru
- 8 Hõimurahvad pole ainult kuskilt minevikust
Marie Gumé (Mäkinen)
- 9 Aardeid udmurtide kodudesse
Anita Laakso
- 10 Narva – soome-ugri kultuuripealinn 2025
- 12 Hõimurahvaste konverents Savonlinnas
- 14 Jutlus
Mart Rannut
- 15 Juubeliaasta kingitus permikomidele
- 15 Vepsa keeles ilmus Taanieli raamat
- 16 Hõimupäevade kirjanduskonverents Narvas
- 17 Soome-ugri näitus Narva hõimupäevadel
- 18 Narva Aleksandri kirikus palvetati hõimurahvaste eest
- 19 Koltasaamidele mõeldes
Seppo Sipilä
- 20 Jumal juhib, inimene mõtleb ja vastupidi
Liliann Keskinen
- 22 Emakeelne Jumala Sõna kõnetab mokšasid
Helsingi Piiblitõlkeinstituut
- 23 Piibliselts Eesti Raamatu Aastal
- 27 Piibliseltsi üldkogu ja konverents linnaarhiivis
- 28 Eesti Piibliseltsi XXXII Piiblipäev
- 29 Piiblipüha Toomkoguduses
- 29 Ungari kogudus Eestis
- 30 XIII Mikael Agricola konverents Narvas
- 31 Jumalariigi tööpõllul

HEA LUGEJA!

Ajakirja Hõimurahvaste Aeg järjekordne number teeb tagasivaate 2025. aasta sündmustele ja tähtpäevadele.

Aasta 2025 oli Eesti Raamatu Aasta, mil tähistasime 500 aasta möödumist esimese teadaoleva eesti keelt sisaldanud trükise ilmumisest. Sellest ja teistest trükistest teame Lüübeki rae otsusest konfiskeerida ja hävitada luterlikud väljaanded ning liivi, läti ja eesti rahvakeelsed missaraamatud. Nendes trükistes võis olla Martin Lutheri missa ehk jumalateenistuse korra tõlge. Samas võisid need trükised olla ka usupuhastuseelsed ehk katoliiklikud missaalid. Täna pole neist säilinud mitte ühtegi eksemplari, samuti on teadmata trükistega seotud tegevused: tõlkimine, trükkimine, tellijad jne. Sellele vaatamata on meile tähtis teada, et esimese eestikeelne trükis oli juba 500 aasta eest olemas. Samas vaieldakse tänini, kas nimetatud

Foto: EPSi kogu

HÕIMURAHVASTE AEG 2025 ♦ 1 (30)

Esikaas: Rauli Lehtoneni kogu

Tagakaane foto: Mikk Leedjärv

Toimetus: Jaan Bärenson, Küllike Evartov, Anna Makeev,
Piret Riim, Anu Väliaho

Telefon: 6311 671; **e-post:** eps@eps.ee

Küljendus: Piisk OÜ

Trükk: Paar OÜ

ISSN 1736-7069

liivi keel võis olla hoopis Liivimaa keel, st alamsaksa keel. Siinkirjutaja arvab, et tegemist oli siiski liivi keelega. Liivlased mängisid tol ajal Liivimaal veel olulist rolli. Oli ju esimese Riia luterliku koguduse pastoriks liivlane. 1535. aastal ilmus esimene eestikeelne katekismus, mille koostasid Simon Wanradt ja Johann Koell.

Eelpool esitatud lühike lugu andis raamatuaastale sisu. Seda aastat täitsid piibliteemalised näitused muuseumides, koolides, raamatukogudes, kultuurimajades ja kogudustes. Siinkohal tänu kõigile asjaosalistele, kes ettevõtmiste õnnestumisele kaasa aitasid.

Aastat rikastasid mitmed hõimurahvaste keeltes ilmunud pühakirjatõlked, millest saame samuti lugeda. Lisaks leiame mitmeid artikleid ja ülevaateid hõimupäevadest, hõimurahvaste palvapäevast ja konverentsidest Eestis ning mujal, samuti ungarlaste koguduse tööst Eestis.

Hõimurahvaste näitus on andnud võimaluse tutvustada eestimaalastele meie sugulasrahvaste kultuuri, keelt ja tegevust, aga ka nende kristlikku elu. Lisan siia ühe Narva näitusekülastaja anonüümse kommentaari:

„Olen taas ülikoolis õppesessioonil. Järsku avastan, et midagi on puudu. Midagi, mis tekitas erilise koduse tunde, midagi armsat, sooja, aga seejuures mõtlemapanevat. Siis meenub mulle – see oli näitus, mis oli üleval fuajees seoses soome-ugri hõimupäevade tähistamisega. Seda professionaalselt kujundatud näitust oli meeldiv vaadelda, seejuures oli see väga sisukas ning andis toreda ja väärtusliku ülevaate sellest, kes me oleme, kust me tuleme ja kes on meie kaaslased sellel pikal rännuteel.

Oleme harjunud mõttega, et oleme eurooplased ja veelgi laiemalt planeedi Maa elanikud, kuid on midagi, mis annab meile erilise kuuluvustunde. Midagi, mis hoiab ja ühendab. See on kuulumine oma keele- ja kultuuriruumi, oma hõimu ja oma muistse loo juurde. Soome-ugri hõimupäevad Narvas on selle kõige ehe väljendus. Selle ürituse tähtsust rõhutab ka see, et see toimub siin, Narvas, piirilinnas ja kultuuride kohtumispais. Siin saab kõige paremini tajuda, kui oluline on oma juuri hoida ja väärtustada. Hõimupäevad tuletavad meile meelde, et väikesed keeled ja kultuurid ei ole nõrgad – need on eripärased, väärikad ja vastupidavad. Sellised hetked, näitused ja kohtumised annavad meile jõudu ning kinnitust, et meie identiteet ei ole iseenesestmõistetav, vaid midagi, mida me teadlikult hoiame ja edasi kanname.“

Soovin lugejatele, et väga mitmekesised hõimuaatega seonduvad tegevused oleksid meie igapäevase elu osa. Aidakem kaasa, et meie sugulasrahvad võiksid loota meie abile ja koostööle. Ajakiri vajab samuti meie kõigi toetust, et saaksime jätkuvalt jagada uudiseid, teadmisi, kohtumisi ja palvesoove ning visioone hõimurahvaste maailmast.

Soovin, et meie südames oleks püsiv koht hõimurahvaste jaoks ja lootusrikas kristlik rõõmusõnum ühendaks meid edaspidigi!

Õnnistatud lugemist ja kaasas olemist!

Jaan Bärenson

Ilmutusraamatus on kirjutatud:

Pärast seda ma nägin, ennäe: suur rahvahulk, keda ükski ei suutnud loendada, kõigist paganahõimudest ja suguharudest ja rahvastest ja keeltest seisis trooni ees ning Talle ees, valged rüüid üll ja palmioksad käes. Nad hüüdsid suure häälega: „Pääste on meie Jumalal, kes istub Troonil, ja Talle!“ (Ilm 7:9–10)

Ilmutuse raamatu autor kirjeldab siin seda ilusat olukorda tulevikus, kus inimesed eri hõimudest, suguharudest, rahvastest ja keeltest ülistavad koos ühel meelel Jeesust. Nad on erinevate keelte ja kultuuride esindajad, kes on säilitanud oma eripära, kuid on samas ühel meelel Jumala Talle kiitmas ja tänamas. Neid ühendab ühine kogemus sellest, et nad on päästetud. Nende kohta öeldakse, et nad on pesnud oma rüüid ja teinud need valgeks Talle veres. Ühine usk Jeesusesse ühendab selles nägemuses eri kultuuride, keelte ja rahvaste esindajaid.

Meie maailmas on keel ja kultuur tihtipeale midagi, mis inimesi üksteisest lahutab. Mind ordineeriti vaimulikuks Norra Luterlikus Kirikus, üheksa aastat pidasin kirikuõpetaja ametit Põhja-Norras Kåfjordi koguduses. Selle piirkonna elanikud on enamasti saami või soome päritoluga. Kord kuus oli Kåfjordi koguduses jumalateenistus saami keeles. Emakeel on südame keel ja Jumala Sõna kuulutamine inimese emakeeles aitab sellel paremini südamesse jõuda. Tänapäeval peetakse erinevaid keeli rikkuseks, ka Norra riik toetab nüüd põlisrahvaste kultuuri ja keele hoidmist. Alati ei ole see nii olnud. Vanem põlvkond Kåfjordis rääkis, kuidas nad pidid lapsepõlves varjama oma päritolu ja kuidas vanemad tihtipeale ei tahtnud lastele emakeelt õpetada, kuna ühiskonna hoiak saamide vastu oli nende traditsioone alavääristav. Õnneks on ajad muutunud ja ka Norra kirikus toimub palju aktiivset saamikeelset Jumala Sõna kuulutamist.

Hõimurahvaste aeg on võimalus tunda rõõmu oma keele ja päritolu üle. Meil on Jumala Sõna emakeeles olemas, saame selle eest tänulikud olla. Soovin kõigile head ajakirja lugemist ja õnnistatud osavõtmist erinevatest üritustest, mida Hõimurahvaste aja projekti raames korraldatakse!

Esa Luukkala
EELK Äksi Andrease koguduse õpetaja
EELK Misjonikeskuse juhataja

KAS PÕDRAKASVATAJAD PÄÄSEVAD TAEVASSE?

✦ Rauli Lehtonen

Forodi: K. Kaatrasalo, R. Lehtonen

Veebruarikuu pakaseliste ilmadega meenus mulle üks mu huvitavamaid reise, mis toimus Turuhhanskisse Põhja-Siberis. Seal veetis Jossif Stalin osa oma elust pärast seda, kui tsaar ta poliitiliste sündmuste keskpunktist kaugemale pagendas.

Lumi krudises viltide all, kui astusime renoveeritud muuseumi sisehoovi, kus tulevane Nõukogude Liidu juht enam kui sada aastat tagasi aega veetis. Kraadiklaas näitas -58°C .

Alles siis sain selgelt aru, miks ma oma reisi jooksul polnud kohanud ühtki põhjamaalast, kes oleks uskunud Jeesusesse. Misjonäride jalad polnud nendele maastikele lihtsalt astunud. Oli liiga külm, teeninduspunkte oli vähe ja kirikuid polnud veel ehitatud. Põhjapõdrakasvatajad rändasid vabas looduses oma põtrade järel. Rikkamad sõitsid mootorsaamidega mööda Jenissei jäätunud pinda, teised kükitasid kasukates kalapüügil. Aga inimesepüüdjaid ei olnud kusagil näha ...

Alaska, Gröönimaa, Kanada ja Siber

Viimasel ajal on meedias räägitud Arktika alade strateegilisest tähtsusest. Kuidas sobivad need piirkonnad kristliku misjonitöö eesmärkidega? Kas Gröönimaa, Siberi, Kanada ja Alaska aleuudid, eskimod, handid, inuitid, jakuudid, komid, mansid ja sõlkupid on meie mõtetes ja palvetes? Või jäävad nad lihtsalt lõdisevateks veidrieks oma onnides ja igludes?

Oma kahe Alaska-reisi ajal Ameerikasse olen kuulnud, kuidas slaavi immigrandid on alustanud misjonitööd rahvaste seas, kelleni pole veel jõutud. Nad on teinud rännakuid vabariigi loodeossa ja isegi üle 80 kilomeetri laiuse Beringi väina Venemaale. Gröönimaa ja Lapimaa põhjapõdrakasvatajad on samuti meie suurte väljakutsete hulgas. Jesus4Eurasia ja Avainmedia misjonikooli õpilased teatasid hiljuti, et Venemaa aladel on ristitud seitse saami, Siberis 20 sõlkuppi, samuti on loodud uusi hantide rühmi.

Koosolekuruumis 20 külmakraadi

Ma ei unusta kunagi, kuidas me ühel hommikul jalgsi kultuurikeskusesse suundusime, et pidada ilmselt esimest kristlikku jumalateenistust küla ajaloos.

Termomeeter näitas 20 kraadi külma – siseruumis! Pianist mängis kinnastes, mille sõrmeotstes olevad augud tegid klahvide „tabamise“ lihtsamaks. Kõneleja liikus laval peatumata edasi-tagasi, just nagu karismaatilise kiriku jutlustajad. Mina ise ootasin ärevusega koosoleku lõppu – et keegi ainult pikalt ei räägiks!

See kogemus kinnitas minu arusaama sellest, mis põhjusel ei ole Arktika rahvaste seas olnud misjonäride tulva. Kas Jumal oli sellise keskkonna loonud sellepärast, et taevas pole põdrakarjustele kohta? Või on see takistus, millest meie, usklikud, peame lihtsalt üle saama? Ehmudes mõistsin, et neenetsid, sõlkupid, komid, jakuudid ega Venemaa saamid ei pääse taevasse, kui me neile Jeesusest ei räägi!

Paljud Arktika rahvad on endiselt ilma rahvuslike kirikuteta. Me pole unustanud, et enne Jeesuse taastulekut tuleks ka nendeni Jumala Sõnaga jõuda (Mt 24:14). Soome misjoniorganisatsioon Avainmedia ja Helsingi Piiblitölkeinstituut toetavad seda tööd. Meedia tähtsus kasvab ka põhjapoolsetes piirkondades. Raadiojaamade vaimulike saatete ajastu on vähehaaval liikumas sotsiaalmeedia ajastusse. Mobiiltelefonid ja arvutid avavad Arktika piirkonnale uusi dimensioone.

Misjoniga tegelevad piiblikoolid on koolitanud kirikute rajajaid ja sotsiaalmeedia evangeliste sõlkupi, neenetsi, komi ja saami rahvaste seas Venemaal. Ka Alaska, Gröönimaa ja Kanada ootavad töötajaid. Arktika piirkonnad on Jumala jaoks strateegiliselt olulised. Pidagem neid meeles oma palvetes!

Tasiilaqi sadam

MARI RAHVAL EMAKEELNE PIIBEL KÄES

Maride aastatepikkused ootused on täitunud: emakeelne Piibel on lõpuks ilmunud! Tegemist on kolmanda tervikpiibliga Venemaal elavatele soomeugrilastele. Varem on Piibel avaldatud udmurdi (2013) ja sürjakomi (2023) keeles.

Marikeelse Piibli tõlkeprojekt kestis üle 30 aasta. Uus Testament ilmus 2007, seejärel algas Vana Testamendi tõlketöö. 2025. aasta oktoobriks oli tööga jõutud niikaugele, et trükikoda võis trükkimisega algust teha. Piiblid olid sihtkohta saatmiseks valmis juba 2026. aasta alguses, kuid uusaasta pühadeaeg ja aasta alguse tugev lumesadu lükkasid nende viimist edasi. Alles jaanuari lõpus saabus 5000 eksemplariga piiblilaadung Joškar-Ola baptistikirikusse, kus neid hakati järk-järgult eri koguduste ja raamatukogude vahel laiali jagama. Mari rahvusraamatukogu tellis 300 eksemplari piirkondlikesse raamatukogudesse viimiseks.

Piiblitõlkija **Larisa Orzajeva** on õnnelik: „Piiblid saabusid, tänu Jumalale! Oli imeline tunne hoida esimest korda käes emakeelset Piiblit! Mu süda oli täis tänulikkust ja silmad täis rõõmupisaraid! Nutsin rõõmust ja tänasin Issandat selle tohutu kingituse eest. Jõudku Jumala Sõna õigetes kättesse ja avatud südameisse, mille Jumal on

juba ette valmistanud! Viimastel kuudel on inimesed aina küsinud, millal Piibel ometi Marimaale jõuab. Nataša minu kodukirikust palus, kas saaksin ka tema emale Piibli anda. Kui ma siis läksin Tatjanale tema eksemplari viima, nuttis temagi rõõmust ja kinnitas, et Piibel on tema jaoks väga suur Jumala kingitus: „Loen seda hommikul ärgates ja uuesti öhtul enne magamaminekut, muidu ma ei suuda uinuda. Enne lugemist palun alati, et Jumal annaks mulle arusaamist.““

Helsingi Piiblitõlkeinstituut

Emakeelne Piibel jõudis Marimaa pealinna

Piiblitõlkija Larisa Orzajeva

Fotod: RKL

TAGASIVAADE MISJONIKESKUSE TEGEVUSELE

✦ Leevi Reinaru

Mille üle oled oma misjonitööle tagasi vaadates eriti tänulik?

Vaatan tagasi EELK Misjonikeskusega seonduvale ja saan aru, et kõik on algusest peale olnud Jumala arm ja seadmine. Ja see, kuidas mina sellega seostun, on ka kuidagi juhuslik.

Olin määratud EELK ja Soome rahvapiibliselti vahel kontaktisikuks, selle tõttu sattusin Vivamosse Soomes, kus on Kansanraamattuseura keskus. Seal tutvustati mulle nende tööd ja muidugi tutvusin selliste juhtivtegelastega nagu Tapio Aaltonen, Riitta Aaltonen, Matti Kolehmainen ja paljud teised. Mind kutsuti osa võtma Kalevi Lehtineni Missio koosolekutest Jyväskyläs. Seal tegi Kalevi ettepaneku koostööks ja Missio ürituse korraldamiseks ka Eestis. Ettevalmistused algasid koolitustega 1990. aastal. Eestlastele sai sellest hea kool, kuidas teha kuulutustööd nüüd juba vabas ühiskonnas, kus kirikutööd ei peeta enam riigivastaseks tegevuseks.

Missio toimus 1991. aasta augustis, nii et ettevalmistav meeskond saabus veel Nõukogude Eestisse ja lahkus juba Eesti Vabariigist. Kogemus oli sedavõrd positiivne, et tolleaegne Lääne praostkonna praost Tiit Salumäe võttis selle töömeetodi pikemas perspektiivis koguduse ehitamise plaani. Nii sai sarnane üritus peetud iga kolme aasta järel.

Minu jaoks oli suunava mõjuga järgmine Missio 1994. aastal. Selle kavas oli ka konverents, kus valiti EELK ühiskonna- ja misjonitöö toimkond, kellele anti ülesandeks otsida võimalusi misjonikeskuse rajamiseks luterlikus kirikus. Mind kutsuti selle toimkonna tööd juhatama. Meil polnud eelarvet, aga oli 18-liikmeline meeskond, kes olid motiveeritud asja ajama. Selle toimkonna tööst sündis misjonikeskuse põhikiri.

1997. aastal esitasin EELK Kirikukogule ettepaneku moodustada kiriku juurde misjonitöö keskus. See oli algus EELK Misjonikeskuse sünnile. Mul on hea meel meenutada neid inimesi, kes olid valmis kaasa töötama. Kõik toimus vabatahtlikkuse alusel. Jumala juhatusel tekkisid ka Soomes partnerid, kes mõistsid meie olukorda ja tegid eelarvelisi annetusi keskuse ruumide rendiks ja töötajate palkamiseks. Tuleb olla tänulik Soome ja Norra partneritele, kelle majanduslikul toel on misjonikeskuse tegevus olnud siiani võimalik.

Kokkuvõttes olen tänulik pühendunud kaastööliste ja üle kõige Jumalale. Olen saanud olla kiriku töös, kus Jumala õnnistus on seda kõike võimaldanud ja andnud ka partneritele palju armastust meiega misjonitööd jagada. On sündinud usalduse võrgustik.

Kuidas jätkub Su misjonitöö nüüd, enam-vähem päris pensionärina?

Pensionär olen riiklikus tähenduses, kirikus veel mitte. Misjonitöö jätkub teiste inimeste kaudu. Aastatega on misjonikeskuse tegevus ja töötajate arv märkimisväärselt kasvanud. Tegevusvaldkondadeks

kujunesid koolitus, evangelisatsioon ja läkitamine.

Igas valdkonnas on erinevad projektid, mida korraldavad nii palgalised kui ka vabatahtlikud kaastöölised. Meie kirikus on 12 välismisjonäri, kes on kaastööliseks eri praostkondades. Soome ja Norra misjonäridega koos töötades oleme nende maa kirikutöö kogemustest palju õppinud. Ka meile on misjonikeskuse kaudu sündinud oma maa misjonäre, kes on saanud teistes riikides misjonäridena töötada. Tänu Norra Misjoniseltsile oleme saanud läkitada oma noori misjonipraktikale, kus nii mõnigi on saanud isikliku kutse teha kirikus misjonitööd.

Mul on võimalus olla vahel nõustaja ja korrastada arhiivimaterjale, mida on kogunenud päris palju. Misjonikeskuse arhiiv vajab veel korrastamist, selleks et huviline, kes misjonikeskuse lugu tahab uurida, saaks toimikutest vajaliku info kätte.

Kas misjonitööst on võimalik ka puhata? Kristlaseks olemist välja lülitada?

Tegelikult on vaja puhata, ka misjonitööst. See ei tähenda, et peaks eemalduma kristlaseks olemisest. Kristlaseks olemise juurde kuulub loomuliku osana oma usu jagamine, mida võibki nimetada misjoniks. On selge, et vaimulik töö vajab tasakaalu, pingelise töö järel ka puhkust. Selleks ongi juhid kristlikus töös väga vajalikud, et nad jälgiks oma töötajaid ja peaksid piiri, et keegi ennast kirikutööga ära ei rebestaks. Olen näinud kirikutöölisi, kellega on nii juhtunud. Põhjus ei ole alati selles, et nad olid liiga innukad, vaid esimees ehk vaimulik ülemus ei juhtinud ega suunanud õigesti. Alati tahetakse, et see, kes teeb, teeks rohkem. Ja lõpptulemus on see, et tegija kustub ära. Tuleb õppida Jeesuselt, kes jälgis töö ja puhkuse vahekorda enda ja ka jüngerite elus.

Kristlaseks olemise juures vahepausi tegemine ei ole küll kuidagi loomulik usu praktiseerimine. Kui selline soov tekib, siis on usueluga midagi viltu.

Millised misjonitöö vormid Sinu kui pastori hinnangul soomeugrilaste juures (eestlased, soomlased, marid jt) kõige paremini töötavad?

Soomeugrilaste osas ei ole ma pädev üldist arvamust avaldama, aga võin oma mõtted jagada. Ma arvan, et

kõigi nende rahvusgruppide juures on oluline ajaloo ja kultuuri osa. Kultuuri- ja traditsioonipärandist leiame kokkupuutepunktid, mis seostuvad usuga ja ristiusuga. Eestlased ja soomlased, kes elavad omal maal, on harjunud usuelu praktiseerima ilma raskusteta. Kui mõtleme neile, kes on suure ja võõra rahva keskel ja kellel on väga raske oma kultuuri ja usku elus hoida, siis seal on meie misjonitöö või kristliku armastustöö võimalus.

Eks ole ka piiblitõlkimine olnud see, mis aitab rahvusgruppidel usuelu säilitada ja kasvatada. Nii rahvuslik kui ka usuidentiteet on aidanud kaasa nende omalaadsuse avastamisele. Väga oluline on kontaktide loomine ja individuaalne suhe. Kui meie olime raudse eesriide taga isolatsioonis, siis oli igal välismaalt tulnud kristlasega kohtumisel eriline väärtus. Inimene on loodud ikka teistega suhtlemiseks ja usuosaduses kasvamiseks.

Kirjandusel ja haridusel on samuti oluline roll. Muusika kaudu on hea võimalus jagada evangeeliumi väga erineval viisil. Alati on tegevuste koordineerimine see, mis tagab arengu. Paraku peame tunnistama, et sugulasrahvastega koostöö koordineerimine vajaks pisut suuremat tähelepanu. Seetõttu on väga oluline, et Eesti Piibliseltsi ja EELK Misjonikeskuse projekt „Höimurahvaste aeg“ saaks enam toetatud ja leiaks rohkem kaastöölisi.

Mille eest palvetad enim, kui mõtled Eestile või teistele soome-ugri piirkondadele?

Palvetan Jumala hoidmist neile, kes peavad oma identiteeti säilitama eri piirkondades suure rahva keskel, eriti siis, kui neid rahvuse pärast taga kiusatakse või nad peavad oma rahvuslikku kuuluvust varjama.

Palvetan, et leiduks kristlasi, kes oleks valmis järgnema kutsele teha misjonitööd oma sugulasrahvaste seas. Meil on suur tänapõhjus Juha ja Anu Väliaho ja teiste misjonäride eest, kes on selles valdkonnas andnud oma panuse.

Loomulikult olen tänulik selle vabaduse ja võimaluste eest, mis on soomlastel, ungarlastel ja eestlastel. Oma heaolus ei ole põhjust unustada neid, kellel ei ole nii hea kui meil.

Küsitles Piret Riim

HÕIMURAHVAD POLE AINULT KUSKILT MINEVIKUST

❖ Marie Gumér (Mäkinen)

Olen soomlanna, kes õppis ülikoolis kõrvalainena eesti keelt. Mu peamine oli vene keel ja kirjandus, aga vene keel tundus mulle pikka aega liiga raske, isegi võimatu soomlase jaoks. Kui hakkasin õppima eesti keelt, tundus see nii lähedasena ja innustavana, nagu oleks õppinud midagi, mida juba pooleldi oskasin. Olin enne ülikooli natuke tutvunud soome-ugri rahvaste ja keeltega, aga eesti keele õpingute kaudu avanes soome-ugri maailm mulle täiesti uuel kombel.

Ma olen nelipühi kirikust. 2024. aasta augustis asusin tööle Helsingi Piiblitõlkeinstituuti. Mõni aeg varem oli piiblitõlkeinstituudi kontoris jõulumüük, kus kohtusin esimest korda Anita Laakso ja teiste töötajatega. Palvetasime koos Anitaga, et Issand juhiks mu elu ja minu edaspidist tegevust. Olin sel ajal veel tudeng. Nende kahe õpinguaasta jooksul uuris Anita minult, mida ma tahaksin teha pärast ülikooli. 2023. aastal ta helistas ja küsis, kas ma tahaksin töötada piiblitõlkeinstituudis. Nii ma sattusingi sinna tööle.

Piiblitõlketöö jätkub, kuigi on väljakutseid raske olukorra tõttu maailmas. Suur uudis on see, et hiljuti sai valmis Piibel niidumari keeles. 2025. aastal ilmusid ka permikomi Psalmid, Õpetussõnad, Koguja raamat, Taanieli raamat vepsa keeles jt. Oleme tänulikud Jumalale, et töö läheb edasi, aga muidugi tunneme seda, et kõik ei ole nii nagu varem. Palvetame palju nende

Piiblitõlkeinstituudi juhatuse esimehe
Heikki Jänttiga Savonlinnas

Uurali mägedes 2021

Fotod: autori kogu

inimeste pärast, kes töötavad Venemaal, ja mõtleme, kuidas neid innustada ja julgustada neil aegadel, kui kohtuda pole võimalik. Praegu on töös mari, handi, ersa, mokša, karjala jt projektid. Komi keeles ilmus uuendatud Piiblilood lastele.

Kui mõelda piiblitõlkeinstituudi tulevikule, siis loodan, et kõik pooleliolevad projektid saavad täidetud. Tahaksin ka näha, et läänemeresoome keeltesse tõlgitaks rohkem, näiteks väikestesse keeltesse nagu vadja, isuri või liivi keel. Need läänemeresoome rahvad on eriti mu südames, tahaksin olla kaasas ja ise midagi nende heaks teha.

Mul on soov, et soome-ugri rahvastest oleks huvitatud rohkem noori inimesi, nii Soomes, Eestis kui ka Ungaris. Tahaksin, et meil oleks (eriti noortega) rohkem sellist koostööd nagu 2025. aasta kevadel Savonlinnas soome-ugri konverentsil, kus tulime kokku, saime tuttavaks ja vestlesime. Oli väga tore näha eesti noori sellel konverentsil!

Soovin, et soome-ugri rahvad oleksid nähtavad ka sotsiaalmeedias. See on minu eesmärk, et saaksin neid Soome kogudustes ja ka üldiselt rohkem tutvustada. Soomeugrilased on ju ka tänapäeva rahvad, mitte ainult kuskilt minevikust!

Olen ise komidel külas käinud. Oli erilist soe tunne südames – oleme sugulaste juures! See oli midagi, mida ma ei ole mujal kogenud. Eestis küll, aga Venemaal? Inimesed mõtleavad, et seal on ainult venelased ja vene kultuur, aga kui Komimaal läksime kuhugi külasse, siis komi memmed andsid meile süüa ja hoolitsesid meie eest. Olime nagu aukülalised. Väga soojad mälestused!

2026. aastast alates töotan Karjala Kultuuriseltsis (Karjalan Sivistysseura), mis tegeleb karjala keele ja kultuuriga. Selts annab välja karjalakeelset kirjandust ja ongi ainus selline kirjastaja Soomes. Minu töösse kuulub käsikirjade toimetamine ja kommunikatsioon nt seltsi

sotsiaalmeedia platvormidel. Sellel aastal anname muu hulgas välja lasteraamatu, mis arutleb surma üle karjala õigeusu vaatekohast.

Karjala Kultuuriselts tähistab praegu 120. tegevusaastat, mis tähendab, et see selts on vanem kui Soome riik. Meie eesmärk on, et suurem hulk soomlasi saaks tuttavaks karjala keelega ja saaks aru, et see on tegelikult iseseisev keel, mitte ainult soome keele murre. Tegeleme seltsis ka teiste soome-ugri rahvastega, näiteks osaleme hõimurahvaste pidustustel oktoobris. See töö on mulle isiklikult tähendusrikas, sest tahan soome-ugri vähemuskeeli toetada nii palju kui võimalik.

AARDEID UDMURTIDE KODUDESSE

♦ Anita Laakso

Issanda kartus on tarkuse algus ja Kõigepühama äratundmine on arukus. (Õp 9:10)

Alates Piibli ilmumisest udmurdi keeles aastal 2013 on piiblitõlkeinstituudi eesmärgiks olnud edendada Sõna lugemist ja avaldada piiblitekste peredele. Psalmide kogu ilmus paar aastat tagasi, nüüd on päevakorral Õpetussõnade valiku avaldamine.

Õpetussõnad koosnevad nõuannetest eluks, mille peamiseks teemaks on jumalakartus, õiglus ja ausus. Samuti on siin nõuandeid sõpruse, pereelu ja tegelikult iga eluvaldkonna kohta. Udmurdi tõlketoimkond sai sellest inspiratsiooni ja otsustas Õpetussõnad koostada raamatuks teemade kaupa.

Rahva seas tekkinud ja kinnistunud vanasõnadel on soomeugrilaste seas olnud alati kindel koht, kuna need on aidanud kasvatada uut põlvkonda. Paljud udmurdi traditsioonilised ütlused on sisult sarnased Piibli õpetussõnadega, sealhulgas mitu usinusele ergutavat vanasõna, näiteks: „Kes oma päevi jõude veedab, see jääb vaeseks.“ „Ravim parandab ühest haigusest, töö – sajab.“ Need on hea elutarkuse varakambriks nagu teiste rahvaste omadki, kuid Jumala Sõna annab igavese aluse.

„2020. aastal ilmunud „Piiblilood“ on lugejatele meeldinud,“ ütleb udmurdi tõlketoimkonna liige **Jelena Rjabova**. „Loodame need avaldada internetis ja mobiilirakendusena, et see oleks laiemalt kättesaadav.“

Helsingi Piiblitõlkeinstituut

NARVA – SOOME-UGRI KULTUURIPEALINN 2025

Narva linnal oli 2025. aastal au kanda soome-ugri kultuuripealinna tiitlit. See tiitel on igati õigustatud, sest Narva on päris mitme hõimurahva ajalooline elupaik.

Kultuuripealinna aasta pidulik avamine toimus 1.–2. märtsil ja koosnes tervest reast sündmustest, mille sisse mahtus rahvuslik teepidu, piiblinäitus, rongkäik, jumalateenistus, lõunasöök rahvusköögiga jm. Üritused leidsid aset mitmel pool kogu linnas, sealhulgas Narva Raekojas, Tartu Ülikooli Narva kolledžis, Narva Eesti Majas jm.

Pidustused algasid Eesti Piibliseltsi näituse „Pühakiri soome-ugri rahvaste keeltes“ avamisega Narva Keskraamatukogus. Sündmus oli elav ja osavõturohke. Tervitussõnad andis edasi raamatukogu direktress Maritsa Ort. Kauni muusikalise elamuse kinkis mari rahvamuusik Anna Makeev.

Hõimurahvaste väljapanekut tutvustas lähemalt piibliseltsi peasekretär Jaan Bärenson, venekeelse ülevaate andis keeleteadlane Mart Rannut. Vanematest trükistest olid esindatud mitmed faksiimileväljaanded, nende seas ungarikeelne Uus Testament (1536), Mikael Agricola tõlgitud soome Uus Testament (1548), Wastne Testament (1686) ja Piibel (1739). Veel sai tutvuda soome-ugri originaaltrükis piibliväljaannetega, millest vanim oli Uus Testament liivi keeles (1942).

Maritsa Ort

Näituse avamine keskraamatukogus

Vastuvõtt raekojas.
Katri Raik ja
Ekaterina Kuznetsova

Jumalateenistus Narva Aleksandri kirikus

Pidustused jätkusid rongkäiguga Narva raekotta, kus külalisi tervitasid Narva linnapea Katri Raik, Narva 2025 eestvedaja Ekaterina Kuznetsova ja meie hõimurahvaste esindajad Eestist ja väljastpoolt. Raekojas toimus soome-ugri kultuuripealinna tiitli üleandmise tseremoonia. Seejärel suunduti Tartu Ülikooli Narva kolledžisse kontserdile, mille juhatasid sisse Jaak Prozes ja kolledži õppejõud Szilárd Tibor Tóth. Rikkalik kava koosnes lauludest mari, vadja, isuri, udmurdi, mordva, mokša, mari, komi, permikomi, soome ja karjala keeltes.

Pühapäeval, 2. märtsil toimus Narva Aleksandri kirikus kultuuripealinna aasta avamisele pühendatud jumalateenistus. Avalaulu esitas isuri keeles Elizaveta Sabolotnaja. Evangeeliumiteksti loeti ja palvetati soome, eesti, ungari, mari, udmurdi ja mokšamordva keeles. Siinjuures on huvitav märkida, et mokša keelt esindas Narva ja Peipsiveere piiskop Laatsarus. Jumalateenistusel jutlustas piiskop Ove Sander, muusikaga teenisid Arvo Survo, Inga Pogonina, Anna Makeev, Ida-Virumaa Ingerisoomlaste Seltsi koor ja Karjala kultuuriseltsi esindajad Soomest. Meie Isa palve kõlas samuti mitmes hõimurahva keeles.

Hõimurahvaste üritused jätkusid kultuuripealinna kogu 2025. aasta vältel. Üheks suuremaks sündmuseks võib pidada juuni lõpus aset leidnud ESTO 2025, mis tõi taas kokku eestlaste kogukonnad üle maailma.

Piiskop Ove Sander

Arvo Survo

Inga Pogonina ja Anna Makeev

Jumalateenistus Narva Aleksandri kirikus

Fotod: Liina Sander, Narva Keskraamatukogu, Narva Maarja kogudus, Fennaugria, EPS

HÕIMURAHVASTE KONVERENTS SAVONLINNAS

Olavinlinna kindlus

Hõimurahvaste konverentside ajalugu ulatub tagasi möödunud sajandi 1990. aastatesse ja kestab siimaani, kui 2026. aasta mais tuldi taas kokku Ida-Soome järvede piirkonnas Savonlinnas. Seekord teeme ülevaate Savonlinnas 17.–18. mail 2025 toimunud konverentsist, kuhu oli kohale sõitnud rõõmustavalt suur hulk osalejaid Eestist.

Esimese konverentsipäeva täitsid sisukad ettekanded mitmest soome-ugri piirkonnast. Kõne all oli nii viimaste aastakümnete misjonitegevus kui ka eesolevad võimalused ja väljakutsed hõimurahvaste seas. **Kati** ja **Pauli Kaatrasalo** andsid ülevaate misjonitööst vienakarjalaste keskel. **Rauli Lehtonen**i ettekanne käsitles Venemaa soome-ugri rahvaste tulevikuväljavaateid ja tõstatas ühtlasi küsimuse: kas need väikerahvad jäävad püsima? Piiblitõlketöö hetkeseisu soome-ugri keeltesse tutvustas **Marie Mäkinen** (Gumér) Helsingi Piiblitõlkeinstituudist.

Mõtlemapaneva analüüsi misjonitöö ebaõnnestumiste ja õnnestumiste kohta Karjala näitel esitas **Kai Partti**. Mida on soomlased teinud pärast Nõukogude Liidu lagunemist? Mis läks valesti ja mida oleks saanud teha teisiti, kui ukSED misjonipõllule avanesid? Mida saame minevikus tehtud vigadest õppida? Mida tulevikus nende kogemuste valguses ette võtta, sel ja teistelgi teemadel jagati mõtteid ettekannetele järgnenud rühmaaruteludes.

Päeva teisel poolel esitas **Juha Saari** põhjaliku ülevaate Ingeri kiriku tegemistest Siberi rahvaste keskel. Päevakavas oli ka mitmeid tunnistusi misjonipõldudelt.

Eesti külalistelt sai kuulata viit ettekannet:

„Evangeelium vabastab häbist – vaikuse murdmine Udmurtias,“ **Kaupo Kant**

„Kui Jumal kohtub külaelanikega – telgikoosolekud soome-ugri rahvaste seas,“ **German Andrejev** misjonitegevusest Ingerimaal.

„Inimlikud strateegiad ja Jumala strateegia,“ **Andrus Kask** misjonitööst hantide seas.

„Jumala plaan tundrarahvastele,“ **Heigo Ausmees**

„Mari rahva liikmena lääne kirikus,“ **Anna Makeev**

Pühapäeval toimus Savonlinna nelipühikirikus konverentsi pidulik lõpujumalateenistus. Teenistusel jutlustas Heigo Ausmees, lühijutluse andis edasi Mart Rannut. Konverentsipäevadel teenisid muusikaga Tallinna Missio koguduse särasilmsed muusikud.

Rauli Lehtonen ja Andrus Kask

Missio Dei koguduse muusikud

Rühmaarutelu

Konverentsi korraldaja **Rauli Lehtonen** saatis eesti sõpradele edasi soojad tervitused ja andis ka väikese intervjuu. „Olen väga huvitatud sellest, mida teevad praegu hõimurahvaste toetajad ja eestpalvetajad,“ ütles ta. „Paljud inimesed mõtleavad, et Venemaa on nüüd suletud, raudne eesriie alla lastud ja mitte midagi ei saa enam teha. Aga see ei ole tõsi. Viimastel aastatel on soome-ugri rahvaste hulgas misjonäre ja evangeliste, kes teevad regulaarset tööd ja viivad läbi jumalateenistusi. Väga huvitavaid sündmusi on viimasel ajal olnud Komimaal, Udmurtias, Mordva vabariigis, Marimaal ja isegi hantide ja Venemaa saamide hulgas. Eesti, Soome ja Rootsi kogudused on korraldanud piiblikoole, kus oleme isegi sõja ajal kooollitanud pastoreid, evangeliste ja misjonäre, kes töötavad soome-ugri rahvaste hulgas.

Tahaksin teid julgustada, et jätkaksite palvetööd ja majanduslike ohvrite toomist, et toetada piibliseltsi tegevust ja piiblitõlketööd, sellepärast et emakeelel, sellel oma keelel on nii tähtis osa, kui me räägime evangeeliumiga nende rahvasteni jõudmisest. Ärge unustage seda!”

Fotod: A. Makeev, R. Lehtonen, H. Salmela, EEA, EPS

JUTLUS

✦ Mart Rannut

*Mu tugevus ja mu kiituslaul on Issand,
tema oli mulle päästeks.* 2Ms 15:2

See on väike osa kiitus- ja tänulaulust Issandale, spontaanne ülistus pärast imepärast pääsemist Egiptuse sõjaväe käest (2Ms 15:1–21). Esitavad seda Mooses ja tema vanem õde Mirjam, üks 80, teine 90 aastat vana. Me mäletame, kuidas Mirjam Niiluse kaldal mõtles, mis saab kord tema väikesest vennast, ja aitas Moosese emal saada tema lapsehoidjaks.

Jumala abi ja meie tänu

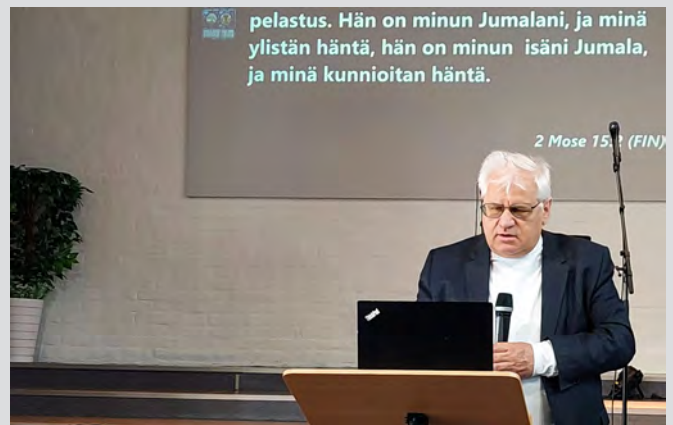
Egiptusest väljatulek võib usukaugele inimesele tekitada kujutluspildi jalutamisest kuurordi rannaliival, kuid tegelikult oli see võitlus nii rahva vaimse kui ka inimeste endi füüsilise ellujäämise eest. Egiptuse nuhtlused polnud lihtsalt materiaalsed löögid, vaid ka vaimne võitlus Egiptuse religiooniga. Pagemisel sündis veelgi suurem ime, kui rahvas pääses läbi mere ning neid taga ajav vaarao sõjavägi hävis. See oli võimas kokkupuude Jumala tegutsemisega Moosese elus. Kuidas Mooses reageerib? Ta on tänulik. Tänulik lõpmatult võimsale Jumalale, ta ülistab teda, ta teenib teda esimesel võimalusel.

Kui sageli on otse vastupidi: tahetakse olla normaalne, nagu alati, nagu teised. Häbenetakse Jumala õnnistusi, tänu jääb tagasihoidlikuks ja märkamatuks. Üritatakse imele leida teaduslikke või juhusel põhinevaid selgitusi, kus Jumalat polegi vaja. Või on lihtsalt kiire, palju teha ja unustatakse kõik juhtunu. Jumala jaoks jääb aega, kui kõik vajalikud asjad on tehtud. Mõnikord ei ole Jumala lahendus inimese meelest ka see kõige parem, või Jumal on jätnud osa lausa tegemata.

Kord ühel kaunil suvepäeval läks ema oma väikese lapsega mereranda. Ema päevitas, laps mängis kalda ääres, mütsike peas ja ämber käes. Äkki tuli suur laine ja viis lapse merre kaasa. Ema hüüab ahastuses Jumala poole: halastaja Jumal, anna mu laps tagasi! Tulebki järgmine laine ja toob lapse rannale. Ema jookseb lapse juurde, vaatab ja hüüab: Aga Jumal, kus müts on? Mõnikord teame Jumalast paremini, kuidas asjad käima ning Jumal toimima peaks.

Vanim laul

Piiblis on see on üks vanimaid laule koos kaevulaulu (4Ms 21) ja Deboora (Km 5) lauluga. Seda laulu laulab Mooses ilmselt kohe pärast pääsemist Punase mere kaldal, mitte kunagi hiljem, kui see õige tunne on kadunud. Siin on meile selge juhis: reageeri kohe! Ole kohe Jumalale tänulik, sest see on tunne, mis ei kesta kaua.

Kui kaua siis tänulikkus kestab? Kolm päeva hiljem on kõik ununenud, rahvas nuriseb vee puuduse ja hiljem Mara oasis selle kvaliteedi pärast.

Esimene ja viimane laul

Esimest laulu laulis Mooses oma õe ja kogu vangipõlvest põgenenud Iisraeli rahvaga. Kes laulab aga Piibli viimast laulu? Kristlased, kes olid elust võitjatena läbi tulnud, rahvusest sõltumata! Seal saame laulda juba meie kõik, ka kõik soome-ugri rahvad, igaüks oma emakeeles, nagu Kiri ütleb.

Kellest laulavad Mooses ja Mirjam? Vägevast Issandast, kes näitas oma jõudu ja purustas vaenlase. Jumal on sõjamees, mitte hellitav vanaema, kes lapselapsele kõike lubab. Ta ei ole ka passiivne teenindaja, kes vajadusel appi kutsutakse ega tehisaru, kust abi otsitakse, kui endal mingit mõtet pähe ei tule.

Jumala kiitmisest

Pangem veel tähele: Mooses on tunnustatud rahvajuht, kes nad Egiptusest kujuteldamatute raskuste ja meeleheite kiuste välja toonud – temast endast pole sõnagi! Kujutage ette mõnd poliitikut edukast ja vägevast sündmusest rääkimas: kui palju oleks seal endast juttu! Muidugi lisaks pildid ja videoklipid ja kõik muu. Mooses oleks võinud vähemasti mainida, et Jumal kõnetas mind ja juhtis mind, Moosest! Aga ei, tema annab kogu au Jumalale.

Jumala tänamine, kiitmine ja ülistamine on privileeg, mida tihti ei tajuta. Enamikus keeltes (ca 4000) on see võimatu, sest neisse pole ei Piiblit ega ühtki selle osa veel tõlgitud.

Me ei pane sageli tähele omaenda privileegi: meil on Piibel emakeeles. Miks see oluline on? Me loeme, me kuulame, me saame koos arutada, saame laulda Jumalast ja tema kaitsest ning abist. Me saame sõnadega väljendada oma usku, seda, kellesse me usume ja kuidas me usume. Meil on terminoloogia, spetsiaalsed tekstid oma emakeeles. Me saame palvetada, laulda, lugeda Piiblit ja sellest aru saada. Kujutage ette, kui peaksime seda kõike tegema võõrkeeles!

Oleme topeltõnnistatud: Jumalariigi kodanikud, kel emakeelne Pühakiri olemas ja hõlpsalt kättesaadav. Olgem siis armulised ka teiste suhtes, kel võimalusi vähem.

Jutlus on peetud Savonlinna konverentsil 18.05.2025

Raissa Petrova (paremal)
jagab uut kogumikku

JUUBELIAASTA KINGITUS PERMIKOMIDELE

Esitus Kudõmkaris

Fotod: RKI

Aastat 2025 tähistati permikomi keele juubeliaastana seoses 100 aasta möödumisega Permi-Komi autonoomse ringkonna asutamisest. Emakeelse kultuuri juubeli väärikaks tähistamiseks sobis hästi permikomi keelde tõlgitud Psalmide, Õpetussõnade ja Koguja raamatu ühine väljaanne ning Uue Testamendi audioversioon.

Trükiste saabumine 10. märtsil 2025 Kudõmkari oli piiblitõlkijate Raissa Petrova ja Ljudmila Nikitina jaoks märkimisväärne sündmus: esimest korda oma rahva ajaloos said nad hoida käes nii väärtuslikku emakeelset kogumikku! See oli imeline hetk eriti Raissa jaoks, kes oli nende tekstide tõlkimisel teinud kõvasti tööd alates 2018. aastast.

Raamatute levitamiseks ei viivitatud, tegevusse asusid nii kohalikud kogudused kui ka Kudõmkari rahvakultuuri keskus. Esimene partii läks koos Raissa kodukoguduse evangeelse grupiga teele Permikomi ringkonna põhja-piirkondadesse.

Kogumiku ametlik esitus toimus 17. aprillil Kudõmkari kultuurikeskuses, kus tervitussõnu ütlesid omavalitsuse esindajad ja kultuuriinimesed. Kõik kohalviibijad said raamatu soovi korral kingitusena kaasa võtta.

Tõlkeretsensent Anne Kuosmanen andis videotervituse kaudu edasi raamatu väljaandja, Helsingi Piiblitõlkeinstituudi õnnitlused: „Jumal on oma suures tarkuses seadnud juubelipidustused ja väljaannete ilmumise just õigele ajale! Tõlkemeeskond palvetab, et Roomlaste kirja 10:17 sõnad läheksid permikomide elus täide: „Usk tuleb kuulutusest, kuulutus aga Kristuse sõna kaudu.““

Helsingi Piiblitõlkeinstituut

VEPSA KEELES ILMUS TAANIELI RAAMAT

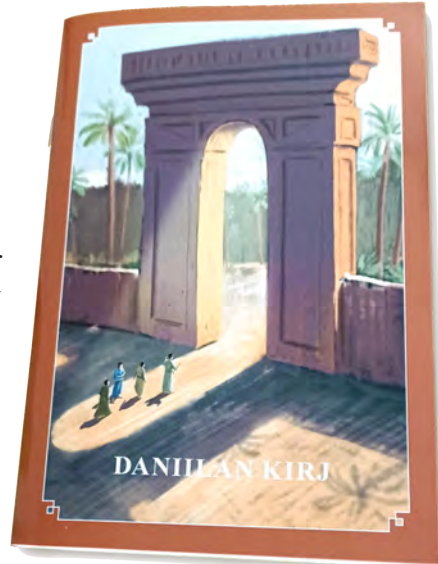
Piiblitõlkija Nina Zaitseva

Valminud on vepsakeelne Taanieli raamat. See on üks Piibli keerulisemaid tekste, kuna sisaldab palju allegooriat. Teisest küljest on see julgustav lugu Jumala abist. Raamatu illustreeris vepsa kunstnik Nikita Murašov.

Tõlkija Nina Zaitseva on rahul, et valmis sai nii ajakohane ja kaalukas teos: „Taanieli raamat näitab, et Jumal kontrollib maailma ja rahvaste olukorda. Ta juhib kõike oma plaani järgi ega hülga isegi rasketes olukordades neid, kes Temasse usuvad.

Minu kui vepslase jaoks on Taanieli raamatu keskne idee Jeesuse tulemise ettekuulutus – tõsine, kuid samal ajal lohutav sõnum. See on saadetud kõigile, nii neile, kes juba kuuluvad Jeesusele, kui ka neile, kes Teda veel ei tunne. Jeesus annab oma abi kõigile, me peame seda lihtsalt märkama. Raamatu 12. peatükk sisaldab näiteks hoiatust viletsuse aja eest, mida pole kunagi varem olnud. Kuid isegi selle viletsuse keskel on pääsemise ja igavese elu lootus. Olen Jumalale nii tänulik, et see Piibli oluline sõnum on nüüd ka vepsa lugejate ees!“

Helsingi Piiblitõlkeinstituut

Fotod: RKI

HÕIMUPÄEVADE KIRJANDUSKONVERENTS NARVAS

Hõimupäevade üritused leidsid sel aastal aset peamiselt 2025. aasta soome-ugri kultuuripealinnas Narvas, aga ka teistes Eestimaa paikades.

18.–19. oktoobril toimus TÜ Narva kolledžis hõimupäevade kirjanduskonverents „Vabaduse kontsept Ida-Euroopa kirjandustes“, mille kultuuriprogramm koosnes hõimukontserdist, näitustest ja raamatuesitlusest. Seekord oli seoses 200. sünniaastapäevaga tähelepanu all ungari kirjanik Mór Jókai, kelle Ungru krahvi lugu käsitleva lühiromaani „Hiiu torn“ tõlgetest ja tõlkijatest tegi ettekande Piret Norvik. Konverentsi korraldaja ja hing Szilárd Tibor Tóth keskendus kirjaniku ja hõimuaktivisti Arvo Valtoni mälestusele. Anna Makeevi teemaks oli „Soome ja eesti misjonäride panus mari vaimuliku kirjanduse tõlkimisel“.

Piibliselti peasekretär Jaan Bärenson pidas ettekande teemal „Keelatud raamat – Piibel nõukogude ajal Eestis“. Ettekannetega astusid üles veel Jaan Õispuu, Madis Arukask jt.

Konverentsi raames toimus Ingeri hotelli konverentsisaalis piiblitõlke seminar Eesti Piibliselti esindajate Randar Tasmuthi, Mart Rannuti ja Jaan Bärensoni eestvedamisel. Sissejuhatava ettekande esitas Randar Tasmuth, sellele järgnes elav arutelu piiblitõlkimisest ja piiblikeelest. Loomulikult leidsid tähelepanu ka otseselt uue piiblitõlkega seonduvad küsimused.

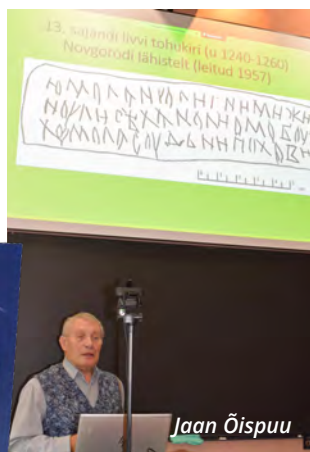
„Hiiu torn“

Szilárd Tibor Tóth

Piret Norvik

Jaan Õispuu

Jaan Bärenson

Anna Makeevi

Madis Arukask

Piiblitõlke seminar

Randar Tasmuth

Jaan Bärenson

Fotod: Sz. Tóth, A. Makeev, T. Seilenthall, EPS

SOOME-UGRI NÄITUS NARVA HÕIMUPÄEVADEL

Hõimupäevade raames avati Tartu Ülikooli Narva kolledži fuajees EPSi hõimurahvaste näitus. Väljapanek annab lühiülevaate soome-ugri rahvaste paiknemisest ja keelest, samuti piiblitõlkimise edenemisest ja kirikutööst. Avamisel astusid üles mari muusikud Anna Makeev ja Aleksej Alekseev ning Narva ingerisooma koori „Iloiset ystävät“ väike esindus.

Näitus võeti Narvas hästi vastu ja leidis palju tähelepanu.

Aleksej Alekseev ja Anna Makeev

Fotod: Szilárd Tibor Tóth, EPS

NARVA ALEKSANDRI KIRIKUS PALVETATI HÕIMURAHVASTE EEST

Nagu juba tavaks saanud, toimus ka tänavu kuu kolmandal pühapäeval hõimurahvaste palvapäeva oikumeeniline palvus. Seekord koguneti 19. oktoobril palvele Narva Aleksandri kirikus. Palvuse korraldasid EPS, EELK Misjonikeskus ja kohalik kogudus.

Jutlustas piiskop Ove Sander, evangeeliumiteksti loeti mitmes soome-ugri keeles. Ühisel palvel paluti õnnistust hõimurahvaste vaimulikule tööle ning Jumala Sõna tõlkimisele ja levitamisele.

Anna Makeev laulis mari keeles eestlastelegi tuttava lastelaulu „Olen väike karjane“. Ingeri maja juhataja Ekaterina Kuznetsova esitas vadjakeelse laulu ning mängis torupilli enne ja pärast palvust.

Peale palvust olid kõik osalejad kutsutud Narva Ingeri majja, kus pakuti kuuma suppi ja pirukaid teega. Täname sooja vastuvõtu eest nii kogudust kui Ingeri maja!

Piiskop Ove Sander

Randar Tasmuth

Ekaterina Kuznetsova

Ulvar Kullerkupp

Narva Ingeri majas

Fotod: Liina Sander, Esa Luukkala, EPS

KOLTASAAMIDELE MÕELDES

✦ Seppo Sipilä

Soome Piibliselts on koos partneritega püüdnud toetada Soome põlisvähemuste keeli alates 1970. aastatest. Loomulik viis selleks on Piibli tõlkimine sellistesse keeltesse nagu karjala ja roma keel, kaks viipekeelt ja kolm saami keelt.

Saamide õigused

Viimasel ajal on Soome avalikkuses arutatud saamide staatust ja õigusi. Just väikeste saami keelte positsioon on olnud Soomes väga nõrk. Riikliku tõe ja lepituse komisjoni tellitud aruande kohaselt ei omanud näiteks koltasaami rahvas enne 1990. aastaid mingeid keelelisi õigusi. Soome Evangeelse Luterliku Kiriku 1995. aasta keelestrateegia jättis koltasaamid välja, kuna „enamik koltasaami rahvast kuulub õigeusu kirikusse“. See kogukond on habras ja koltasaami keele toetamine nõuab kõigilt nüüd tõsisemaid pingutusi.

Soome Piibliselts valmistab koos koltasaami kogukonna, õigeusu kiriku ja evangeelse luterliku kirikuga praegu piiblitõlget, mis vastaks tänapäeva vajadustele. Mõistame, et see on vaid piisake meres, kuid loodame, et teenib tervet keelekogukonda ja toetab iga liiget, olenemata sellest, kas keegi kuulub kirikusse või mitte.

Tõlkimise proovikivid

Tõlke teevad koltasaamid ise, seega on nende häält kuulda. Kuna tõlkimine on keeruline, siis kõhklesid mitmed töörihma liikmed, kas seda ette võtta. Piiblit on erakordselt raske tõlkida nii selle sisu kui ka inimeste erinevate arusaamade ning ootuste tõttu. Selgitamist vajavad arvukad keelelised küsimused ja veel ei ole teada, kuidas tagada, et tõlge kreekakeelsele originaaltekstile vastaks.

Koltasaami kirjapildi häälde- ja pehmenduse- ja eraldusmärgid – võivad probleeme tekitada. Neist kõige levinum on pehmendusemärk, mis näitab, et märgile

Foto: UBS

eelnevat täishäälikut ja sellele järgnevat kaashäälikut hääldatakse veidi erinevalt kui siis, mil märki ei kasutata. Kuidas kirjutada seda nii, et lugeja märgi ära tunneks? Ainuüksi Johannese evangeeliumis esineb see peaaegu 5000 korda.

Täpselt ja selgelt

Õigekiri hõlmab ka võõrnimesid, näiteks Quiriniust. Kas peaks kirjutama Quirinius, Kvirinius või veel kuidagi? Samuti tuleb otsustada, kuidas arvestada koltasaami keele kõnelejate erinevate tavade ja kasutame Jumala kohta sõna Vuâsppää'd nagu õigeusu traditsioonis? Või hoopis E'mmel, nagu võiks arvata teiste saami keelte põhjal?

Tõlkijad ei oska kreeka keelt, nende lähtetekst on soome keel. Siiski usume, et lõpptulemus saab olema hea. Jääb lootus, nagu inglite laulus Luuka jõuluevangeeliumis öeldakse: *rääuh määdd â'lnn oummuid, koid son rää'kkast* („maa peal rahu, inimestest hea meel“, Lk 2:14b).

Artikkel on täispikkuses saadaval aadressil <https://www.piplia.fi/ajankohtaista/raamatunkaannos-koltansaamen-tukena/>

Foto: piplia.fi

JUMAL JUHIB, INIMENE MÕTLEB JA VASTUPIDI

✦ Liliann Keskinen

Eesti keeles kasutame väljendit „inimene mõtleb, Jumal juhib“. Me unistame, teeme plaane, tegutseme. Ja siis teeb Jumal omad korrektuurid. Ikka nii, et lahendus on lõpuks parim võimalikest. Meie näeme oma mätta otsast ainult väikest tükikest suurest tervikust, Jumal aga tervikpilti. Aga just seda tervikpilti silmitsedes juhib Jumal esmalt ka meie mõtteid. Ja selle tulemusel sünnivad teod, mida Jumal juhib.

Millalgi 90ndate alguses unistasin sellest, et teeksin pärast ülikooli lõpetamist ainult kirikutööd, kui see võimaldaks ära elada. Peagi hakkasid minu postkasti Põltsamaal käima Anu ja Juha Väliaho ringkirjad, millest lugesin nende tööst meie hõimurahvaste juures. Minu unistus hakkas vähehaaval fookustuma ja võttis aegamisi misjonitöö kuju. Olin valmis vastama jaatavalt, kui keegi minult küsinuks, kas olen valmis misjonitööle minema.

Esimese sellise küsimuse esitas Väliahode ringkirja lisana EELK Misjonikeskust juhtinud **Leevi Reinaru**. Oma toonases tervituses kirjutas ta Soome Misjoniseltsi plaanist alustada järjekordset misjonikursust, kus seekord koolitatakse töötajaid just hõimurahvaste juurde. Ja siis esitas Leevi küsimuse: kas eestlastest on minejaid? Olin ülikooli juba lõpetanud ja magistrantuuri oli pooleli. Küsimus oli igati ajakohane. Vastamine võttis siiski aega, nii et Jumal jõudis sama küsimuse esitada ka Soome Rahvamisjoni ajalehes oleva kuulutuse vahendusel – Mordvasse otsiti aastaks töötajat.

Liliann Keskinen

Kui olin Rahvamisjoniga ühendust võtnud ja uks hakkas minu jaoks misjonitööle avanema, võtsin ühendust EELK Misjonikeskusega. Leevi hääl kõlas telefonis julgustavalt – jah, muidugi ollakse huvitatud koostöös Soome Rahvamisjoniga minu läkitamisest misjonitööle. Meie esimesel kohtumisel mõjus Leevi väga julgustavalt. Ja seda julgustust ja tuge olen kogu oma misjonärikarjääri jooksul ikka ja jälle tunda saanud – telefonikõnede, kohtumiste, kirjade ja külaskäikude kaudu. Leevi tiitel on nüüd pärast Misjonikeskuse juhiameti maha panemist muutunud, aga Jumala teenimine ju jätkub.

Olen Leevi ja kõigi teiste eestpalvetajate, misjonitöö heaks annetajate ja erinevas vormis saadud julgustuste eest südamest tänulik. Aastaid olen kuulnud räägitavat ja rääkinud ka ise, kuidas misjonärid on justkui eesliinil ja nende toetajad moodustavad tagala, mis „rindel“ olijaid varustab. Eks selles militaarsõnavara kasutavas kujundis on endiselt omajagu tõtt. Aga paremini kirjeldab ehk tegelikku olukorda hoopis see, kui hoopis eestpalvetajad selles kujundis eesliinile asetame. Suurimad „lahingud“ toimuvad salajastes palvekambrites ja ühistes palvehetkedes, kus misjonitöö ja misjonäride eest palvetatakse. Jumala kaastöölistena on eestpalvetajad valmistamas misjonäridele teed. „Sest meie oleme tema teos, Kristuses Jeesuses loodud

Leevi Reinaru, Aleksei Aljoškin ja Liliann
2001. a Mordva pealinnas Saranskis

*Jumalateenistus Peterburi Jaani kirikus.
Hannuga teenib mari juurtega Vadim*

headele tegudele, mis Jumal on enne valmistanud, et me käiksimme nendes.“ (Ef 2:10)

Kristlasena palvetan loomulikult mina ka. Ja eks minugi puhul on vahel nii, et palveelu muutub aktiivsemaks keerulisemates oludes. Aastatega olen hakanud rohkem teiste eest palvetama, samuti rohkem tänama. Viimastel aastatel olen hakanud teadlikumalt ka oma töö toetajate eest palvetama. Ei ole iseenesestmõistetav, et praegusel ajal Venemaal töötava misjonäri töö heaks üldse annetusi tehakse. Olgu tänatud soomlastele lisaks ka need eestlased, kes on seda teinud! On olnud väga kinnitav kuulda inimestelt (küll mitte liiga sageli), et inimesed idapiiri taga neile korda lähevad.

Ingeri kirik on kasvanud ja praeguseks on seal juba 122 kogudust. Jumalateenistustel on kasutusel 8 keelt! Kui Soome sõpruskoguduste toetus vähenes ja sanktsioonide tõttu olukord üldse keeruliseks läks, oldi kirikus täiesti uues olukorras. Aga Jumala abiga on hakkama saadud ja ainult üks kogudus on tulnud sulgeda (seda mitte küll ainult raha puudumise pärast). 20. märtsil Helsingis toimunud kohtumisel Soome partneritega ütles piiskop Ivan Laptev, et „oleme viimastel aastatel olnud ebastabiilses olukorras ja oodanud, et võiksim naasta samasugusesse aega, nagu oli enne. See, mis oli, ei tule enam tagasi. Jumal muudab olukordi ja meil tuleb õppida elama neis. Uues olukorras tuleb otsida Jumala tahet, et saaksime selle õnnistuse, mille Jumal on meile valmistanud. Tahame jätkata koostööd nende võimalustega, mis meil praegu

on, taganemata oma põhiülesandest kuulutada patustele inimestele Päästjat“.

Majanduslikud raskused ei ole suurimaks väljakutseks muutusteks. Seda mitte ainult Ingeri kirikus, vaid üleüldse, ka üksikisiku tasandil. Selleks on hoiak „alati on nii tehtud“. Midagi ei muutu, kui me midagi ei muuda – seda nii ühe inimese, koguduse, kiriku kui ka ühiskonna tasandil. Palve on selles protsessis oluline vahend. Vahel ka ainus. Aga see töötab, sest meil on palveid kuulev Jumal! Piibel ütleb: „Õige inimese mõjuvõimas eestpalve saadab palju korda.“ (Jk 5:16)

Peterburis elades hakkasid mulle tänaval vastu tulema tuttavad inimesed Eestist. Mitte muidugi päriselt, vaid vastutulijad meenutasid mõnd tuttavat. Hakkasin „tuttavat“ nähes palvetama nii meenutaja kui meenutatava eest. Ja jätkan seda tava tänini, olgu nad siis isiklikud tuttavad või kasvõi telenäod. Kodumaa tuli nii palju lähemale ja palveelu rikastus. Veebruari algusest peale palvetan regulaarselt Jegori, Margarita ja Vladi eest, kellega viimati Peterburis käies Jaani kirikus olles tutvusin. Tegu on kolme põhikooli lõpetava klassikaaslasega, kes elavad kusagil kiriku lähedal. Põnevusega ootan ülestõusmispühade aega. Olen siis jälle Peterburis – kas näen neid kirikus? Aasta tagasi olime abikaasa Hannuga samuti ülestõusmispühade ajal Peterburis. Siis oli suur rõõm kohtuda Jaani kirikus Miša ja Juliaga, kellega tutvusin Mordvas laste- ja noortetööd tehes. Nad mõlemad elavad juba aastaid Peterburis. Mišat olen koos perega kas Maria või Jaani kirikus ennegi kohanud, aga Juliat nägin kirikus esmakordselt. Tundsin tema üle erilist rõõmu. Oled sa siis „istutaja“ või „kastja“, Jumal on see, kes annab kasvu (vt 1Kr 3:6). Ja meie võime tunda rõõmu sellest, kui oleme saanud anda oma panuse rõõmusõnumi levikuks.

Soovin teile kõigile õnnistatud teenimist misjonäridena just seal, kuhu Jumal teid juhib, ja nende vahenditega, mida Tema annab. Juhtigu Jumal teie mõtlemisi ja tegutsemisi!

Julia, Miša ja tema pojaga Jaani kirikus

Fotod: autori kogu

EMAKEELNE JUMALA SÕNA KÕNETAB MOKŠASID

Mordvamaal Pokrovskije Selištši külas toimus 24.–27. juulil 2025 mokša keele laager. Lisaks keeletundidele hõlmas programm ekskursioone, mille käigus tutvuti mordva kultuuriga.

Laagristele kutsuti Piiblit tutvustama mokša piiblitõlkija **Olga Kugappi**, kes rääkis, miks ja kuidas seda loetakse ning mis selles tänapäevalgi kehtib. Juttu oli ka piiblitõlketööga seotud põnevatest terminoloogilistest küsimustest. Laagri jooksul loeti mitmel korral ette mokšakeelset Uut Testamenti Od Sotks, mille iga osaleja kingituseks sai.

Mis jäi osalejaile enim meelde? Jelena: „Kohtumised piiblitõlkija ja filoloogi Olga Kugappiga avardas mu

Fotod: L. Kugappi, E. Jakuškina

Mokša keele laagrilised

vaadet emakeele kohta: kui elav see on! Ja kui paindlik peab keel olema, et tulevikuski elus püsida. Peale laagrit muutus minus midagi. Tunnen end nüüd päriselt osana oma rahvast, ajaloost ja tulevikust. See teadmine paneb mind oma juuri veel rohkem hindama ja hoidma.“

Maria: „Meie jaoks oli oluline tutvuda Olga Kugappiga, kes on tõlkinud mokša keelde Uue Testamendi ja osa Vana Testamendi. Ta selgitas tõlketöö eripära. Piiblis on palju sõnu, mida me igapäevaelus ei kasuta, aga Olga rääkis meile Piibli sündmustest nii põnevalt, et nüüd on seda palju huvitavam ka ise lugeda!“

Sotsiaalmeedia kaudu on samuti saadud tagasisidet selle kohta, et mokšad kasutavad Piiblit, õpivad selle kaudu tundma Jumalat ja värskendavad emakeeleoskust.

Mokša ajakirjanik ja lastekirjanik **Jelena Šilova** on sündinud Mordvamaal Šaigovo külas. Raamatute Raamatuga tegi ta tutvust juba õpinguaastail. Nüüd tahab ta aidata kaasa piiblitõlkimisele, et ka emakeelne tervikpiibel võiks jõuda mokšadeni. Uus Testament ilmus mokšamordva keeles 2016. aastal.

„Noorena Saranskis Mordva riiklikus ülikoolis õppides sain sõbralt kingiks venekeelse Piibli. Hakkasin seda lugema, ise palvetades, et Jumal aitaks mul Sõnast aru saada. Kõigest hoolimata sattusin ikka ja jälle sellistele kohtadele, mille tähendus ei avanenud, ükskõik kui palju ma seda ka ei uurinud. Psalmidest oli eriti raske aru saada.

Kui kuulsin, et Piiblit tõlgitakse mokša keelde ja Uus Testament on juba valmis, suhtusin sellesse eelarvamusega. Mõtlesin murelikult, et kuna meie rahval ei ole Piiblit kunagi varem olnud, siis vaevast me nüüdki sellest aru saame. Mu pessimism aga kadus, kui sain mokšakeelset tõlget ise lugeda – sellest paistis vastu evangeeliumi ere valgus.

Jelena Šilova

Fotod: RKI

Alguses lugesin Uut Testamenti sotsiaalmeedia veebigrupis „Sõna igaks päevaks. Piibel mokša keeles“, mida vedas tõlkija Olga Kugappi. Kirjakohti, mis mind eriti kõnetasid, jagasin edasi oma Facebooki saidil „Mokša: inimesed, keel, traditsioon“. Selle jälgijatele meeldisid need väga. Mu kartus, et mokšakeelne Piibel nagunii arusaadav ei ole, osutus täiesti asjatuks! Vastupidi, selgus, et sellisel kujul puudutas Jumala Sõna mokšasid ja sai neile lähedaseks.

Kui minult paluti Psalmide tõlke kohta tagasisidet, olin heameelega nõus. Tahtsin anda oma panuse töösse, mille eesmärk on parim võimalik tekst mokša lugejaile. Piiblitõlketöö on tähtis ka mulle endale. Piiblit emakeeles lugedes kuulen selles Jumala enda häält, kutset Tema juurde. Aidaku Issand kõiki inimesi, aga eriti neid, kes tõlgivad Jumala Sõna!“

Helsingi Piiblitõlkeinstituut

PIIBLISELTS EESTI RAAMATU AASTAL

eesti
raamat
500
aastat

Rae, Antsla, Audru, Mahtra, Pärnu,
Kärdla, Oleviste, Mustamäe, Kuusalu,
Helme, Haapsalu, Nabala, Helme,
Kose, MUBA, Saarde

Näitus „Eestikeelse Piibli ajaloost“ Rae kultuurikeskuses

RAE

Konverents „Piibel eesti kultuuriloos“
ja näitus Antsla gümnaasiumis

ANTSLA

Piiblipäev Kuldre koolis

KULDRE

Näitus „Eestikeelse Piibli ajaloost“ Audru muuseumis

Audru koguduse abiõpetaja Tuuli Raamat

AUDRU

Jaan Bärenson tutvustab näitust

Näitusel Audru muuseumis

Meie Isa palve näitus Mahtra Talurahvamuuseumis

Mahtra muuseumi tegevjuht Jaanus Plaat

MAHTRA

Mahtra muuseumi teadur Rait Talvoja

Palvushommikusöök „Kiri algab kirikust, rahvas algab raamatust“ Pärnus

KÄRDLA

Meie Isa palve näitus Kärdlas

Palvushommikusöök Pärnus

PÄRNUS

OLEVISTE

Piibli avalik lugemine Oleviste kirikus

Piiblit loeb vabempastor Siim Teekel

Piiblit loeb dr Randar Tasmuth

Piiblit loeb Riina Solman

Kirikute öö Mustamäe kirikus

Kirikute öö Mustamäe kirikus

MUSTAMÄE

Piiblinäitus Mustamäe kirikus

Piiblitõlke komisjoni koosolek

TALLINN

XI Eduard Ahrensi konverents

Jaan Bärenson Ahrensi konverentsil

KUUSALU

Rükkimaarjapäev Helme koduloomuuseumis

Meie Isa palve näitus Helme muuseumis

HELME

EPSi näitus piiblipühäl Haapsalu toomkirikus

EPSi esimees Randar Tasmuth jutlustab piiblipühäl

HAAPSALU

Nabala vennastekoguduse aastapäev

Mart Rannut räägib Nabalas Piiblist

NABALA

Op Marek Roots

HELMIE

Raamatuaasta üritus Helme koduloomuuseumis

KÄRDLA

Näitus „Emakeelsest Piiblist raamatuaastal“ Kõse raamatukogus

Raamatuaasta kohtumine Kosel

MUBA

Näitus „Emakeelsest Piiblist raamatuaastal“ MUBAs

Näituse avamine Tallinnas MUBAs

SAARDE

Raamatupäev Saarde kirikus

Piiblinäitus Saardes

Fotod: O. Kattel, M. Schönberg, A. Hindremäe, H. Tõnissoar, P. Säre, E. Veevo, S. Teekel, S. Valdmaa, A. Vahenõmm, H. Kahem, V. Ilus, I. Kõverik, EPS

PIIBLISELTSI ÜLDKOGU JA KONVERENTS LINNAARHIIVIS

26. aprillil 2025 toimus Tallinna Linnaarhiivis Eesti Piibliseltsi üldkogu koosolek ja konverents „Kiri algab kirikust, rahvas algab raamatust“.

Üldkogu koosolekul, mida juhatas EPSi esimees dr Randar Tasmuth, vaadati kroonikafilmi piibliseltsi tegevusest Meie Isa palve aastal ja kinnitati eelmise aasta aruanded.

Järgnenud konverents algas Heiki Haljasoru ettekandega „Raamatute Raamat ning kaunis arhitektuur ja kunst Euroopas: väike pilguheit teemale“. Tõnu Tender jutustas lugusid eraraamatukogudest ja isiklikest emotsionaalsetest seostest raamatutega pealkirja all „Raamatute koguja heiaastusi eraraamatukogust. „Kes sorib minu raamatutes?“ (Marie Underi luulekogust „Mureliku suuga“, 1942)“.

Jaan Bärensoni ettekanne „Mõningaid tagasivaateid Pühakirja levitamisest nõukogude ajal“ sisaldas ateistliku propaganda filmiklippi piiblite salajasest sissetoomisest Eestisse ja evangeeliumide maale toimetamisest pudelposti kaudu.

Tallinna Linnaarhiivi juhataja Külle Arjakas viis osalejad arhiivi sügavustesse ja jutustas sealsetest aaretest põnevaid lugusid.

Päeva lõpetas sisukas ja kaunis orelikontsert Oleviste kirikus organist Liina Rahuoja ettekandes.

Fotod: Mati Schönberg, EPS

ÄRKAME 2025

13.–16. novembril saabusid Eestimaa kristlased taas üle maa ühistele teenistustele Eesti Näituste messikeskusse, et üheskoos austada ja ülistada Jumalat. Eesti Piibliselts oli samuti kõigil neljal päeval oma raamatuletiga kohal. Piibliselts on korraldajatele tänulik võimaluse eest olla osa nii tähelepanuväärsest kogunemisest ja rõõmustada osalejaid piiblialase kirjandusega.

Fotod: EPS

EESTI PIIBLISELTSI XXXII PIIBLIPÄEV

EELK Usuteaduse Instituudis toimus 25. oktoobril 2025 taas Eesti Piibliseltsi, Usuteaduse Instituudi ja Tartu Ülikooli usuteaduskonna korraldatud piiblipäev.

Esimese ettekande esitajaid oli kaks, Külli Prillop ja Annika Viht, kes andsid ülevaate vennastekoguduse 18.–19. sajandi kirjadest ja arhiivireisist Herrnhuti. Seejärel rääkis Jaan Bärenson Piiblist kui nõukogude aja keelatud raamatust. Piiblitõlkija Ergo Naab keskendus oma ettekandes Galaatia kirja tõlkimisele.

Päeva viimase ettekande pidas teemal „NIKAIA I SINOD 1700: tekstid, sümbolid, kaanon“ EELK Usuteaduse Instituudi professor Randar Tasmuth.

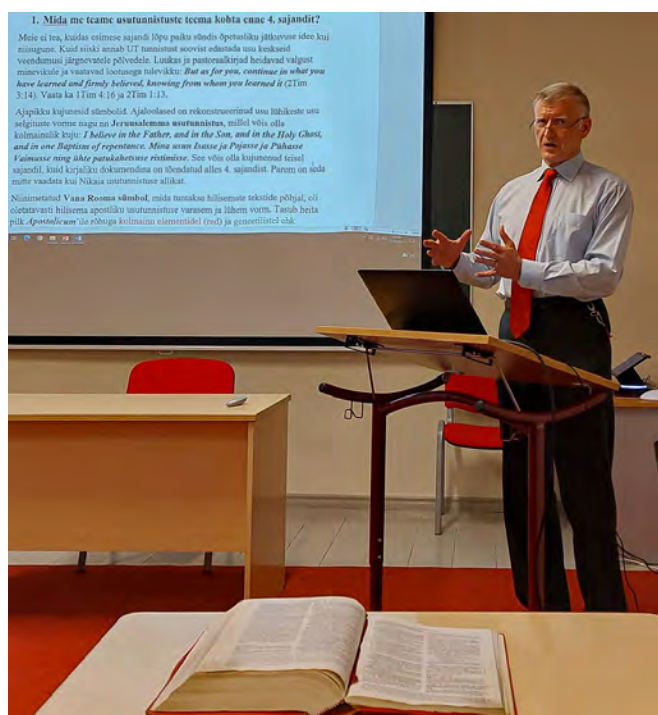
Vasakult: Annika Viht ja Külli Prillop

Jaan Bärenson

Ergo Naab

Randar Tasmuth

Fotod: EPS

PIIBLIPÜHA TOOMKOGUDUSES

Valvamispuhapäeval, 16. novembril 2025 peeti Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus taas piiblipüha. Jumalateenistust juhatas abiõpetaja Joel Siim, evangeeliumi luges ja jutlustas peapiiskop emeeritus Andres Põder. Muusikaga teenisid Kadri Ploompuu (orel) ja Urmas Vulp (viilul).

Piibliselti peasekretär Jaan Bärenson luges teenistusel Pühakirja tekste ja tervitas kogudust pikema sõnavõtuga.

Piibliselti avas peale teenistust piiblipäeva ja raamatuaasta puhul näituse „Eestikeelse Piibli ajalugu“.

Fotod: EPS

UNGARI KOGUDUS EESTIS

Ungari kogudus Eestis on juba aastaid kogunenud suuremate pühade ajal jumalateenistusele Tallinna Toomkiriku käärkambrisse. 2025. aastal toimus palmipuudepüha teenistus 12. aprillil ja adventiteenistus 21. detsembril. Jumalateenistuse viis läbi pastor Attila Kocsis.

Fotod: Istvan Ban

XIII MIKAEL AGRICOLA KONVERENTS NARVAS

Esimese soomekeelse aabitsa ja katekismuse autori ning Uue Testamendi tõlkija Mikael Agricola päeva tähistatakse 2013. aastast alates ka Narvas. Selle kaudu soovitakse hoida elus soome-ugri traditsioone ja vaimu linnas, kus on sügavad soome-ugri juured, kuid mis on aja jooksul tugevasti kannatada saanud. Narva asub eesti keeleala idapiiril ning ingerisoomi ja isuri murrete läänepiiril, aga samuti endise vadja keeleala vahetus läheduses. Narva on ideaalne koht ka Ida ja Lääne teadus- ja kultuurielu esindajate kokkusaamiseks.

XIII Mikael Agricola konverents Narvas toimus 11.–12. aprillil 2025. Ettekandeid oli keelest ja kirjandusest, kohanimedest, eri soome-ugri rahvustest ja nende ajaloo. Juttu oli soome-türgi „keelesõjast“ aastatel 1882–1886, kus osa keeleteadlasi väitis, et ungarlased on pärit türgi hõimudest, ja teised, et soome-ugri hõimudest. Veel sai kuulda soome-ugri Suure neljapäeva toitudest, Karjala rahvusliikumise eripäradest 20. sajandil jpm. Ettekannetega astusid üles Piret Norvik, Szilárd Tibor Tóth, Sándor Szeverényi, Heinike Heinsoo, Jaak Prozes, Madis Arukask jt. Piibliseltsi esindajaist oli Jaan Bärensoni ettekande aluseks näitus Meie Isa palve tekstidest eesti keeles, Mart Rannut rääkis normalisatsioonist ja formalisatsioonist keelekorralduses.

Eraldi sektsioon pühendati ungari kirjanikule Mór Jókaille, kelle sünnist möödus 200 aastat. Kirjanik Kerttu Rakke ja näitleja Merca rääkisid tema romaanist „Kuldaväärt mees“ ja esitasid katkendeid.

Kolledži fuajees avati Eesti Piibliseltsi näitus „Meie Isa palve läbi ajaloo“ ja soome-ugri kirjanduse näitus, mida kaunistas eri rahvustest muusikute esinemine.

Jaak Prozes

Vadja ansambel Maaväci

Tõnu Vorms

Fotod: Szilárd Tibor Tóth, EPS

Udmurdi-mokša duo

Elena Sabinina ja ansambel Guselki

Jaan Bärenson tutvustab näitust

JUMALARIIGI TÖÖPÕLLUL

Igal asjal on oma aeg siin elus. Rõõmustame koos sõpradega, et soome pastor Juha Tapani Väliaho on teeninud vaimulikul tööl hõimurahvaste juures 60 aastat! Sellest 30 aastat on Juha kõrval teeninud tema abikaasa, EELK diakon emeeritus Anu Väliaho.

23. veebruaril 2026 siirdus Juha oma 79. sünnipäeval EELK Saue Pauluse koguduse abiõpetaja ametist emerituuri. Ta sai kaasa palju lilli ja tänusõnu nii koguduselt kui ka ametivendadelt. Peapiiskop Urmas Viilma tänas Juhat tehtud töö eest ja kutsus teda appi vaimulikule teenimisele eestlaste seas Hispaania päikeserannikul, kus Anu ja Juha veedavad igal aastal paar kuud oma pensionipõlve ja teenivad kaasa Fuengirola soomekeelses luterlikus koguduses. 5. aprillil 2026 toimus soome koguduse juures juba teine eestikeelne jumalateenistus.

Anu ja Juha tänavad ja teenivad Issandat rõõmuga!

Anu ja Juha ning piiskop Ove Sander abikaasa Liinaga Hispaania Fuengirola koguduses pärast ülestõusmispüha jumalateenistust.

Foto: autori kogu

Piibli tõlkimine sugulasrahvaste keeltesse

*„Sinu sõna on mu jalale
lambiks ja valguseks mu
teerajal.” (Ps 119:105)*

Piibel ilmus komi keeles
aastal 2023 ja mari
keeles 2026. Teistes
hõimurahvaste keeltes
jätkub Vana Testamendi
raamatute tõlkimine.
Olgem siis abiks, et
piiblitõlketöö võiks jätkuda!

Hõimurahvaste kogudusetöö

*„Sõna on su lähedal, sinu
suus ja su südames.”
(Rm 10:8)*

Toetagem kogudusetööd
maride ja komide seas:
laste- ja perelaagreid,
vabatahtlikku teenimist ja
Jumala Sõna kuulutamist.

viitenumber 0013

viitenumber 0042

Kindla projekti toetamiseks tuleb viitenumbri lahtrisse kirjutada
toetatava projekti viitenumber. Üldise annetuse puhul ei ole vaja.

Tulumaksusoodustuse saamiseks tuleb selgituse lahtrisse lisada
oma isikukood, ajakirja saamiseks ka postiaadress.

Annetada saab hõimurahvaste pangakontodele

Eesti Piibliseltsi arvele: Swedbank EE632200221031291214
SEB EE721010220055771015

TÄNAME

TÄNAME

TÄNAME

OLEVISTE
KOGUDUS
Tollim, Lääne-Suomi

EMK Rakvere
kogudus

JESUS4EURASIA

7. ja 9. pilve koha sisse
Tallinn, 102.5 MHz
Lääne-Suomi, 102.5 MHz
Pärnu, 84.6 MHz
Rakvere, 101.1 MHz

Head viadsed
Tõde otsivale inimesele
www.raadio7.ee
facebook.com/raadio7

Hõimurahvaste Aega saab ka koju tellida, kui annate oma soovist teada
Eesti Piibliseltsi postiaadressil või eps@eps.ee

Eesti
Piibliselts
1813

EELK
Misjonikeskus